

S prírode blízkym hospodárením v srdci

Lesnícke dni na Slovensku sú veľkými slávnosťami prezentujúcimi lesníctvo a prácu lesníkov v rôznych regiónoch po celom Slovensku. Už 13. rok sa organizovali v meste lesníctva vo Zvolene, kde už po druhýkrát odovzdali predstavitelia lesníckej fakulty TUZVO cenu profesora Štefana Korpela. Tento rok ju získal náš kolega Ing. Dušan Mikuš, vedúci LS Duchonka, OZ Prievidza š.p. za prírode blízke obhospodarovanie lesov v zmysle zásad hnutia PRO SILVA. My sme sa na jeho prácu opýtali Ing. Rudolfa Bruchánika, garanta prírode blízkeho hospodárenia v štátnom podniku LESY SR. Čo také nám na svojho kolegu prezradil?

„Ing. Dušan Mikuš je jedným z najvýraznejších predstaviteľov hnutia Pro Silva na Slovensku, ktorý sa prírode blízkemu obhospodarovaniu lesa intenzívne venuje od r. 2005, kedy na LS Duchonka zorganizoval jeden z prvých lesníckych dní k tejto problematike. Pri tvorbe PSL v r. 2009 sa zasadil za realizáciu silných výchovných zásahov ako aj za kombináciu výchovnej a obnovnej ťažby v poraste za účelom čo najvhodnejšej realizácie princípov prírode blízkeho hospodárenia. Spolu so svojimi spolupracovníkmi navrhol na prírode blízke hospodárenie 2650 ha porastov, ktoré boli ako prvé označené v PSL „Pro Silva“. O tom, že hospodárenie v týchto porastoch dôsledne vychádza z princípov propagujúcich týmto hnutím, sa mohla a môže presvedčiť ktorákoľvek odborná návšteva zo Slovenska ale i zahraničia, ktorých je každým rokom stále viac. Pod pojmom „Duchonka“ široká lesnícka verejnosť vníma projekt úspešne postupujúcej prebudovy jednovrstvových labilných dubovo-bukových porastov na stabilnejšiu, prírode blízku trvalo viac etážovú štruktúru. A tak to vníma i celý kolektív lesnej správy, keď pri opakujúcej sa tvorbe PSL v r. 2019 navrhuje na prírode blízke obhospodarovanie už vyše 4 800 ha, čo je viac, ako väčšina OZ dosahuje vo svojich súhrnných údajoch. Svoje nadšenie pre prí-

rode blízke hospodárenie, podopreté odbornými skúsenosťami a výsledkami dlhoročnej práce, preniesol Ing. Mikuš nielen na svojich spolupracovníkov, ale prostredníctvom mnohých článkov publikovaných predovšetkým v časopise Lesník, ako aj vystúpeniami na od-

borných seminároch a rôznych vzdelávacích aktivitách, tiež na množstvo ďalších lesníkov, čím významnou mierou prispel k pozitívnej zmene v myslení a konaní lesníckej prevádzky v prospech hospodárenia prírode blízkym spôsobom.“

Lesnícka prevádzka má svoje úskalia a príroda vie udrieť naozaj obrovskou silou. Presvedčajú sa o tom nielen lesníci, ale aj mnohí ďalší obyvatelia našej krásnej zeleno-modrej planéty. Čo všetko musí urobiť lesník, aby sa o porastoch v jeho správe viedli odborné diskusie nielen na úrovni národného, ale aj európskeho lesníctva sme sa opýtali ocenené kolegu Ing. Dušana Mikuša,

Cena profesora Korpela je ocenenie pre obhospodarovateľov lesov v zmysle zásad hnutia Pro Silva. Čo ovplyvnilo Vaše myslenie do takej miery, že ste začali hospodáriť týmto spôsobom a presadzovať v prevádzke myšlienky prírody blízkyh spôsobov hospodárenia?

Cenu prof. Korpela určenú pre jednotlivca vnímam ako ocenenie celého kolektívu pracovníkov LS Duchonka. Dôležité bolo presvedčiť spolupracovníkov o správnosti prírody blízkyh postupov, o ktorých som nepochyboval. Znamenalo to odklon od rúbaňového systému hospodárenia, intenzívne výchovné úrovňové zásahy, viacetážové a štruktúrované porasty, vysoké % prirodzeného zmladenia. Začiatky boli ťažké. Mnohí sa pridali a dôverovali, ale neveriacich Tomášov bolo tiež dost. Paradoxné je, že presvedčiť ich, mi pomohla najväčšia kalamita v listnatých lesoch na Slovensku – Paulína. Dňa 22.6.1999 po výdatnom dlhotrvajúcom daždi a extrémne silnom prepadovom vetre boli v Považskom Inovci rozvrátené bukové porasty o ploche takmer 1000 ha. Pochopili sme a vieme, že kalamity boli, sú a budú súčasťou prírody. Následky a rozsah kalamít môžeme našou činnosťou ovplyvniť. V tom je zmysel našej lesníckej práce. Nie je totiž jedno, či pri víchrici spadne 100 ha lesa alebo 1000 ha. Či sú vzniknuté plochy zmladené na 10% alebo na 90%. Či sa na kalamitnej

ploche nachádza les z prirodzeného zmladenia a zostáva zachovaná genetická informácia širokého spektra pôvodných drevín, alebo tam budeme za vysoké náklady opakovane vnášať populáciu neznámeho pôvodu. Je výrazný rozdiel, či náklady pestovnej činnosti budú na m³ ťažby 2 € alebo 12 €.

Takže kalamita, ako jedna z príčin zmeny myslenia.

Veru áno. Vidíte, že aj dnes našu činnosť ovplyvňujú viac ako výrazne. Dôležité je poučiť sa.

Myslím si, že po každej väčšej kalamite by mali zasadiť ľudia (vedúci LO, LS, OZ, GR, NLC, taxácia, štátna správa, TU Zvolen, Ministerstvo,...) a rozanalyzovať si, prečo sa to stalo. Teraz v septembri (v júni nestíhame) by sme si mali pri príležitosti 20. výročia znovu rozobrať minulosť a hlavne sa poučiť do budúcnosti z chýb. My sme zistili, že v júni 1999 spadlo 240 mm zrážok (bežne spadne 50-80 mm). Týždeň pred kalamitou spadlo 130 mm. Bola silná úroda bukvice a čiašky boli už vytvorené. Na olistených korunách a čiaškach sa zachytilo veľké množstvo vody. Stom je vlastne votknutý nosník, takže táto veľká váha v korune na 25-30 m vysokých stromov v kombinácii s vodou, vetrom a rozmočenou pôdou pri víchrici boli jasnou príčinou vzniku kalamity.

Tieto veci sme nemohli ovplyvniť. Ale bádaním v minulosti sme zistili isté skutočnosti, na ktoré sme vplyv mali a ovplyvniť mohli. Kto? My lesníci – taxácia – štátna správa-HUL- legislatívci či politici. Výchovné zásahy v minulosti za posledné štyri decenia boli slabé. Na rozsah kalamity malo iste vplyv nízke prebierkové %. Akýsi „predobnovný klud“, čo bola chyba, ktorá sa často stáva aj dnes. Tiež vieme, že chybou bol aj spôsob ich vykonania tzv. „pučovky“ – podúrovňové zásahy klasických nemeckých prebierok.

Za chybu by som pokladal aj vtedajšiu legislatívu a prístup. V mnohých porastoch nad 50 rokov sa výchova nevykonala, lebo sa zašetrovala ťažba z dôvodu kalamít (aby sa neprekročil celkový etát). Tieto zistenia nás posúvajú ďalej. Dôležité je poučenie pre nás a následné generácie. **Poznať minulosť je dôležité, lebo kto nepozná minulosť, nechápe súčasnosť a netuší budúcnosť.**

KMK v lese pestrých štruktúr

Ako ste sa dostali k lesníctvu? Je to rodinná tradícia, alebo ste si ho sám vybral?

Život každého človeka ovplyvňujú jeho rozhodnutia. Som vďačný rodičom, že mi vstúpili lásku k prírode a podporili ma v mojom rozhodnutí, stať sa lesníkom. Otec bol vedúci poľesia, neskôr technik ťažby, začínal v bažantnici v Hlohovci. Najstaršia generácia lesníkov slúžila v Slovenskom raji Coburgovcom na horárni Gľac.

Keď spätne rekapitulujem svoj profesijný život, musím priznať, že som nevedel celkom, do čoho idem. Lesníctvo v minulosti

a dnes je dosť rozdielne. Stupňujú sa nároky na lesníka – odborného lesného hospodára. V prevádzke cítíme narastajúci tlak spoločnosti a v nej rôznych skupín, musíme rešpektovať záujmy vlastníka i obhospodarovateľa lesa. Dôležité v súčasnosti je, aby OLH a lesník zosúlادili produkčnú a všetky mimoprodukčné funkcie lesa. Jediná cesta ako sa to v súčasnosti dá dosiahnuť bez konfliktov, je prírode blízke hospodárenie.

Ako dlho sa už venujete presadzovaniu prírody blízkeho hospodárenia a v čom má zmysel?

Týmto spôsobom hospodárim už takmer tri decéna. Potesiteľné je, že už vidíme výsledky našej práce. Na objektoch PRO SILVA boli návštevy z Poľska, Nemecka,

Francúzska, Českej republiky, domácich neštátnych subjektov z celého Slovenska, kolegovia z iných OZ. Neboli sa iba pozrieť a poučiť sa. Boli to obojstranne prospešné diskusie, ktoré mňa, lesníkov aj návštevu posunuli poznaním ďalej. Za pozitívne pokladám minimum konfliktov s verejnosťou, vlastníkami lesov, štátnou správou či ochrannou prírodou. Všetci tento spôsob hospodárenia akceptujú. Zmysel vidím v stabilite a odolnosti porastov. Veď náhodné ťažby máme dlhodobo pod 10%. Náklady v pestovnej činnosti sa pohybujú okolo 2 €/m³ ťažby, čo má vplyv aj na hospodársky vý-

sledok OZ Prievidza. V rámci OZ má každá LS svoj plán tzv. sledovačku, kde si „vidíme do kariet“, porovnávame sa. Od apríla sú porady v teréne, vždy na inej LS. Práve tam hľadáme optimálne riešenia po vzájomnej debata. Takmer vždy sa zameriavame na hospodárenie v lese, ekonomiku, efektívnosť, optimalizáciu procesov a výroby.

Čím sa porasty v LS Duchonka líšia od tých bežne obhospodarovaných?

Asi najviac tým, že prírodné procesy a hospodárenie v nich ovplyvňujú a usmerňujú lesníci. Je to náročné na čas a poznanie. Úmyselnými ťažbovými zásahmi vytvárajú štruktúru, odolnosť, podporovať biodiverzitu. To je práca, zmysel a poslanie lesníka. Zažili sme kalamitu, keď lesník denne odobral a vydal niekedy päť alebo desať fúr dreva. Je to dôležitá činnosť, ale zmysel a podstata lesníckej práce je v poraste. Nepochybujem o náročnosti práce lesníka v kalamite. Ale ako oceniť objem a náročnosť lesníka, ktorý kalamite predchádza a svojou prácou minimalizuje vstupy do pestovnej činnosti??? Ťažké riešenie pre komisiu.

Ktorý z Vašich porastov, alebo objektov Vám najviac prirástol k srdcu a prečo?

Žiadny rodič nemá obľúbené dieťa. Ani ja nemám obľúbený porast, ani dolinu či lokalitu, ani objekt. Každý strom je originálna súčasť prírody. Má svoje poslanie, ktoré sa v kolobehu matérie a života raz splní. Jeden ako kniha, iný ako nábytok či teplo. Niektoré dostanú možnosť zostať v lese a obohatiť biodiverzitu v prírode.

Čo je najdôležitejšie si uvedomiť, alebo ako správne zrealizovať myšlienky, princípy a zásady pri pestovaní týchto porastov v rámci celého nášho podniku LESY SR š.p.?

Myslím si, že veľa vecí je dôležitých. Mať cieľ a predstavu, akými hospodárskymi zásahmi a opatreniami sa ku danému cieľu dopracujeme, je v prírode blízkom hospodárení podstatné. Pozorovať prírodu a jej procesy a poznať legislatívu. Nájsť zmysel v našej lesníckej práci a pochopiť, že sám nedokáže človek nič a na realizáciu potrebuje kolektív. V tom mojom sú traja technici LS a 14 lesníkov. Všetkým z nich môžem dôverovať. Konáme tak, aby každé opatrenie či zásah v porastoch nepoškodil les, prírodu, aby mal prínos ekonomický a ekologický zároveň.

V motivovaných, ohodnotených, vzdelaných, ekonomicky, ekologicky a prírode blízko mysliacich zamestnancoch vidím najväčšiu hodnotu a potenciál našej firmy. Verím, že aj všetci vedúci a riadiaci pracovníci nášho podniku.

My lesníci si musíme uvedomiť, že lesy máme požičané od našich detí a vnukov. Preto je dôležité, aby sme sa k nim správali zodpovedne a zachovali lesy potomstvu tak, ako to robil Jozef Dekret Matejovci. Príroda totiž existovala a môže existovať bez nás, ale my bez nej zahynieme.

Uvedomujem si, že ocenenie je veľký záväzok do budúcnosti. Pokračovať v zmysluplnej, prírode blízkej, ekonomicky efektívnej a najmä verejnosťou akceptovateľnej ceste hospodárenia v lese. Na LS Duchonka máme jasno v tom, ako obhospodarovať lesy zverené nám do správy. Máme výhodu v tom, že u všetkých zamestnancov OZ Prievidza pre našu prácu nachádzame vždy pochopenie a podporu.

Ďakujeme za rozhovor a prajeme ešte veľmi veľa úspešných rozhodnutí a krokov pri presadzovaní princípov prírode blízkeho hospodárenia.

-as-

